

BAHADIR KALEAĞASI

2011 YILBAŞI İÇİN ERKEN YAZI

2010 bitti.

2011'e girdik.

İnsanlık tarihinin hiçbir zaman olmadığı
kadar hızlı yazıldığı bir yüzyıldayız.

Yakın geçmiş ile yakın gelecek,
şimdiki zamanda sarmaş dolaş.

2009 PARLAK BİR YIL DEĞİLDİ

- **Ekonomik kriz çarptı:** Dünya ekonomisi yeniden yapılanmaya başladı. Kalkınmış ülkelerde sosyal demokrat - liberal senteze dayalı politikalar öne çıktı. Mali sistem daha iyi düzenlenmeye çalışıldı. ABD'de Başkan Obama'nın sağlık politikası reformu biraz kırılarak Kongre'den geçti. Japonya'da sosyal duyarlılığı güçlü yeni bir hükümet durgunluğu aşmak için göreve geldi. AB ise nispeten yumuşak bir kriz dönemi geçirdi, fakat 2010 için düşük büyüme öngörülerini ile kapattı yılı. Küresel düzenin temel direği olan ABD ve AB arasındaki Transatlantik ortaklık dünya ekonomisini canlandıramadı. Uluslararası ticaret ve sermaye hareketleri yavaşlayınca Meksika, Rusya, Türkiye ve Polonya gibi hızla büyüyen ülkeler de darbe aldılar. Çin hükümeti erken önlemlerle ekonomisini hızla toparladı ve yılı yüzde 9 civarı büyüme performansı ile kapattı. Diğer hızla kalkınan ülkeler de krizden bir çok fırsat çıkardılar. Türk ekonomisinin ise dünyada ilgi çeken göstergesi büyüme oranı oldu: eksi yüzde 6.4.

- **Küresel ortam sarsıldı:** ABD'de Başkan Obama'nın ilk yılı 'beklenti yönetimi' ile geçti. Afganistan'da savaşı, Irak'ta ise barışı kazanmak nasip olamadı Washington'a. Orta Doğu çatışmaları da istikrar içinde devam etti. İran'da 'demokrasimsi kırıldanmalar' dikkat çekti. Terör küresel evrimini sürdürdü. Rusya ne yapacağı öngörülemeden, Çin öngörülen, Hindistan öngörülmeden yeni siyasal güçler olmayı sürdürdüler. Bu arada G-20 dünya düzeninin yeni yönetim zemini olarak güçlendi.

- **Atmosferimiz daha da ısındı:** Aralık 2009'da Kopenhag COP 15 İklim Zirvesi hedefine ulaşamadı. Uzun süren toplantılar sonrasında bağlayıcı olmayan bir mutabakat açıklandı. Buna göre sera gazından kaynaklanan sıcaklık artışı için 2050 yılına kadar iki derecelik sınır belirlendi. Ayrıca gelişmekte olan ülkeler için mali, teknolojik ve idari destek kararı alındı. İlk bütçe 2012'ye kadar 30 milyar dolar. AB 10,6 milyar, Japonya 11 milyar ve ABD 3,6 milyar dolar yardım vaat etti. Eğer gelişmekte olan ülkeler denetleme mekanizmalarını kabul ederlerse, 2020'ye kadar yıllık 100 milyar dolar tutarında bir fon sözü de verildi. Daha ayrıntılı bir sistemin inşası ise 2010'a kaldı.

- **Avrupa Birliği umutlandı :** Lizbon Antlaşması 2009'da onaylandı. Brüksel 2010'a bir AB Konseyi Başkanı, bir dışişleri bakanı, daha yetkili bir Avrupa Parlamentosu ve yeni bir AB Komisyonu ile girdi. "Kurumlar tamam, şimdi sırada ekonomik büyüme, istihdam, teknoloji, iklim, enerji ve sosyal sistem için daha etkili politikalar var" diyen bir AB vardı 2010 başında.

- **Türkiye ise kendisine ait özgün kriz üretme rekorunu aştı:** Parti kapatma davaları, devlet içi çeteleşme tutuklamaları, basın özgürlüğüne müdahale vakaları, ekonomik yönetim zaafı, muhalefet yalpalamaları, yolsuzluk salgınları, etnik kimlik saplantıları, mahalle baskıları, ... Türkiye aslında bu sorunlara rağmen AB sürecinde ilerledi. Yeni bir Başmüzakereci, yenilenen bir AB Genel Sekreterliği, açılan müzakere başlıkları, mevzuat uyumu, demokratik açılım gündemi, bürokratik hazırlıklar... Fakat ne yazık ki bazı dış olumsuzluklar iç mazeretlere dönüştü. "Sarkozy-Merkel şunu, bunu dedi" etkeni ve geleneksel Kıbrıs sorunu devreye girdi. Ülke içinde siyasal irade ve toplumsal destek zafiyetleri arttı. Sonuçta Türkiye'nin AB sürecinin yoğunluğu zayıfladı. Aslında zayıflayan Türkiye'nin ekonomik çekim gücü, toplumsal özgüveni ve uluslararası saygınlığıydı.

2010 ÇOK İYİ GEÇTİ

Dünyada ekonomik krizden ilk çıkışlar 2010 yılı içinde iyice belirginleşti. Elbette kriz öncesine geri dönülmedi bir çırpıda. Pasta yalnızca küçülmemiş, ayrıca bayatlamıştı da. Yeni pastalar pişirmek gerekti, taze un, yağ, şeker ve kakao ile yeni ocaklarda. Böylece tüm dünya aynı anda çıkmadı krizden. Bazı ülkeler ve bazı şirketler daha önce bindiler ilk ekonomik büyüme trenlerinin, birinci mevki vagonlarına.

İşte Türkiye 2010 yılında bunu başardı. Bu vagonlarda yer aldı.

Çünkü 2010 yılında Türkiye’de bir demet olumlu gelişme çiçeği açtı:

- **Ekonomi toparlandı.** Orta Vadeli Ekonomik Program yenilendi. IMF ile yeni bir ilişki düzenine geçildi. Bütçe disiplini ve yatırımları destekleme ortamı ile piyasalara güven aşılandı. Ekonomik aktörlerin girişimciliği, teknolojik yenilikçiliği ve sosyal sorumluluğu bu süreçte anahtar rol oynadı. Büyüme oranı 2010 sonu için yüzde 6 oldu. Şimdi 2011 sonu için yüzde 8 öngörülüyor. Bu rakam ülkenin gençliği, istihdam sorunu ve diğer ülkelerle rekabet gücü için elzem olan bir performansa işaret etmekte.
- **Demokratik açılım** gündemi somutlaştı. Etnik saplantılardan, feodal yapılardan, teröre esaretten, dinsel dogmalardan, kadın haklarına karşı ilkel hoyratlıklardan arınmış geniş bir demokrasi ufkuna kavuştu ülke. AK Parti, CHP, MHP ve BDP’ye tebrikler. Siyasal olgunluk, demokratik onur ve insanlık sınavından hep beraber başarı ile çıktılar. Türkiye kısa sürede AB standartlarında bireysel, kültürel, etnik, dinsel ve cinsel özgürlükler ve haklar ülkesi oldu. Bu özgürlükler ve haklara zaten her Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının doğuştan sahip olduğu ve devletin varlık nedeninin bunları korumak olduğu anlayışına geçildi.
- **Terör** veya ayrılıkçılık tamamen yok olmadı. Fakat kendi teorik tabanı içinde azınlıklaştı. Bugün Türkiye ileri dünyadaki birçok ülke gibi terörle daha etkin mücadele etmekte. Her türlü düşünce ve siyasal talep özgür. Aynı zamanda güvenlik güçlerinin teknolojik olanakları, insan sermayesi, yasal yetkileri ve maddi araçları teröre karşı en yüksek seviyede seferber. Terörist veya ona destek veren siyasetçi fark etmiyor. Teröre karşı devlet acımasız. Fakat bu çizginin ötesinde mutlak demokrasi var: vatandaşın hizmetkârı devlet anlayışı, düşünce özgürlüğü, azınlık dilleri dâhil kültürel haklar ve ulusal bütünlük açısından özgüvenli bir toplumsal psikoloji...
- **Yargı reformu** tamam. Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu artık siyasetin dışında, bağımsız ve saydam işliyor. Kamuoyunun yargıya güveni hızla yükselişte. Yargı sistemi toplumsal saygınlığı, maddi koşulları ve insan kaynakları ile büyük bir atılım yaşadı 2010’da. Türk demokrasisinin bekası için çok zorlu bir aşama geride kalıyor böylece.

- Türkiye artık dünya çapında bir **eğitim reformu** örneği. Türk çocukları ve gençliğini 21. yüzyılın çetin uluslararası rekabet ortamına en iyi hazırlayabilecek bir süreç başladı. Merkezîyetçi, devletçi, dinsel ve cinsel saplantılar aşıldı. Toplumsal uzlaşma ile bir “okul barışı” sağlandı. Zorunlu eğitim oniki yıl. Müfredat öğrencilerin yaratıcılığı, bireyselliği ve özgüveni odaklı. İlköğretimin birinci sınıfından itibaren İngilizce zorunlu ders. Orta öğretimde temel programa ek olarak dört-beş saatlik seçmeli modüller var. Her biri ayrı alanda. İngilizce, teknoloji ve din kültürü gibi seçenekler gündemde. Meslek liseleri her açıdan güçlendi. İmam- hatip liselerinin sayısı mesleki gereksinim düzeyine çekildi. Türban gibi dış dinsel simgeler üniversitelerde serbest, Anayasa uyarınca kamu görevlerinde yasak. Okulların teknolojik altyapısı ve öğretmenlerin maddi koşulları muazzam bir iyileşme içinde. Türkiye bu reform sürecini beş-altı yıl içinde tamamlar.

- **İklim değişikliği** konusu Haziran 2010’da Bonn’da ve daha sonra Meksika’da gerçekleşen COP 16 toplantısında mutlak hedeflere bağlandı. Küresel uygarlık krizinden çıkış için yeni umutlar yeşerdi. Türkiye bu süreci iyi kullanarak eylem planı çalışmalarını tamamladı. Yeni oluşacak iklim rejiminde teknoloji ve finansman fonlarından faydalanacak, rekabet gücünü koruyacak ve düşük karbonlu ekonomiye geçişi hızlanacak. En önemlisi, gezegenin ekolojik hazinesi önemli topraklarından birine sahip olan Türkiye temiz enerji teknolojileri politikalarında artık önemli bir ülke. Uluslararası forumlarda ve piyasalarda etkin ve etkili.
- **Dış politika**da yeni denge arayışı görüntüsü yerini duruşu ve vizyonu belli bir stratejik kimliğe bıraktı. Ermenistan ile açılımda duyarlı dengeler zaman etkeni iyi kullanılarak gözetildi ve sonunda sınırlar açıldı, tabular aşıldı. Ankara bunu eş zamanlı olarak Karabağ için bir çözüm dinamiğine dönüştürebildi. Kıbrıs’ta da Türkiye hem iki taraf arasında bir uzlaşma zemini yakaladı, hem de hava ve deniz limanları konusunda kendini içine hapsettiği 360 derecelik kırmızı çizgiler alışkanlığından vazgeçti. Hedef, tarih ve koşul koyan taraf artık Ankara.
- Dış politikamız açısından en önemli atılımlar ise iki önemli kavramda odaklanıyor: **insan ve iletişim**. Birincisi insan odaklı dış politika. Temel hedefi ülkenin insanların daha iyi sosyal ve ekonomik koşullara

kavuşmalarına hizmetin aracı olan bir dış politika anlayışı. İkincisi daha önceki yüzyılın zaman aşımına uğramış uluslararası iletişim özürü devlet özelliğinden kurtulmak. İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti girişiminin yıl içinde hızla artan bir çoğulcu ve sivil toplumcu yaklaşımla gelişmesi de bu çerçevede çok olumlu rol oynadı.

- Bir dizi başka olumlu gelişme oldu 2010'da. Sadece **dünya medyasındaki** “Made in Turkey modası”, “Elektrikli otomobilde Türk imzası”, “Ekonomi Nobel'i Daron Acemoğlu'na”, “Türkiye turizmde çağ atladı”, “Dünya kültüründe Türkiye dalgası”, “Türkiye'de sokak çocuğu kalmadı”, “Avrupa'nın yeni sağlık merkezi” gibi başlıklar bile çok heyecan verici.
- **Peki ya AB?** Tüm bu olumlu eğilimlere sahip bir ülkenin AB ile ilişkileri de doğal olarak ciddiyet ve dengeye kavuştu. Güçlü bir Türkiye'nin küresel düzende daha güçlü bir Avrupa için gerekli olduğu anlaşıldı. Paralel olarak, kapsamlı bir iç iletişim kampanyası ile Türk halkına AB konusunda bazı gerçekler iyi anlatıldı:

“AB ne bir tuzak, ne de bir mucizedir. Yalnızca küresel düzende ulusal çıkarları daha etkin koruma ve bir uygarlık sistemidir. AB'ye uyum ise bir taviz paketi değil, Türk halkının yaşam standartlarını layık olduğu seviyelere yükseltme programıdır”.

Sonuçta 2010 yılında Türkiye öylesine olumlu değişti ki, 2011 seçim yılına alışılmadık bir somut gündem ile giriyoruz.

Geçen bir yılın atılımlarında iktidarın yanı sıra muhalefetin de desteği ve katkısı var. Bu sayede seçim gündemini ağırlıklı olarak bundan sonra uygulanacak politikalar belirlemekte: kadın hakları, temiz enerji, bilimsel yenilikçilik, sağlık politikası, emeklilik reformu, kayıt dışı ekonomi, iş piyasası reformu, bölgesel kalkınma ... Sivil toplum, akademi ve medya da aynı konulara odaklı.

Yeni bir yıla bu gündemin artık şaşırtıcı olmaması dilekleriyle giriyoruz.

Not:

Bu yazı 2011 yılı başında yazılması temenni edilen bir 2010 değerlendirmesidir. Gerçek olaylar ve kişilerle ilgisi maalesef olamayabilir.

Dr Bahadır Kaleağası
Brüksel
kaleagasi@tusiad.org

